

HUMANITARNI CENTAR ZA INTEGRACIJU I TOLERANCIJU
ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
HUMANITARIAN CENTER FOR INTEGRATION AND TOLERANCE
Srbija, Serbia, 21000 Novi Sad, Vojvodanskih brigada 17, phone/fax. ++ 381 21
528 132, 520 030, E-mail: office@hcrit.rs, web site: www.hcrit.rs

POVODOM INICIJATIVE ZA UKIDANJE IZBJEGLIČKOG STATUSA IZBJEGLICAMA IZ REPUBLIKE HRVATSKE

Izbjeglički dosije ne može biti trajno otvoren. Zatvoriti ga se može samo dosljednom primjenom međunarodnih pravnih standarda i izvršavanjem preuzetih obaveza da se zaštite i unaprijede prava izbjeglica. Opasna je iluzija i zavaravanje da se izbjegličko pitanje može zatvoriti samo formalnim ukidanjem izbjegličkog statusa i guranjem problema pod tepih ili, pak, njihovim svođenjem na humanitarni nivo.

Inicijativa za ukidanje izbjegličkog statusa izbjeglicama iz Republike Hrvatske značila bi davanje alibija nadležnim institucijama Republike Hrvatske za nečinjenje odnosno za oslobađanje od preuzetih obaveza, i to naročito u okolnostima značajnog i vidljivog pada njihovih aktivnosti u rješavanju preostalih izbjegličkih problema nakon prijema Hrvatske u Evropsku uniju. Upravo je *Zajednička deklaracija o okončanju raseljavanja i osiguranju trajnih rješenja za ugrožene izbjeglice i interno raseljene osobe*, koju su usvojili ministri vanjskih poslova BiH, Crne Gore, Hrvatske i Srbije 7. novembra 2011. godine u Beogradu, istakla značaj punog poštivanja prava izbjeglica i interno raseljenih osoba, kao i obvezu vlada ovih zemalja da zaštite i unaprijede njihova prava, kako bi se izbjeglo da se rješavanje izbjegličkog problema svede samo na humanitarni nivo. Zato djelotvorna, sveobuhvatna i pravedna strategija za trajno rješavanje i izbjegličkog problema u ovom regionu je samo ona koja se zalaže za dosljedno poštovanje ljudskih prava izbjeglica i raseljenih lica, koja su kao i sva druga ljudska prava univerzalna vrijednost i uslov za suradnju svih država, a to znači da politika na može biti iznad ljudskih prava niti pak ona mogu biti predmet kompromisa ili se koristiti za međunarodnu političku trgovinu.

Prihvatanje ove inicijative otežalo bi borbu da se olakša i ubrza pristup izbjeglica njihovim osnovnim ljudskim pravima. Jedno od njih je i pravo na dom. Dok međunarodni dokumenti i odluke rješavanje pitanja oduzetih stanarskih prava stavljaju u okvir zaštite osnovnih ljudskih prava (zaštite doma u smislu člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i zaštite prava na imovinu, u smislu člana 1 Protokola 1 uz Konvenciju), hrvatska vlada to pitanje tretira isključivo kao humanitarno pitanje. Na reduciranju ljudskih prava na humanitarni problem, dakle, ne na pravnom već na izvanpravnom ili nepravnom stajalištu, se i temelji sadašnja politika rješavanja problema oduzetih stanarskih prava kroz program stambenog zbrinjavanja, kao humanitarnog programa, a ne programa kompenzacije (naturalne ili novčane) na arbitraran način oduzetih stanarskih prava. Osnova programa stambenog zbrinjavanja nisu ljudska prava, već humanitarna pomoć povratnicima – nositeljima oduzetih stanarskih prava u njihovom stambenom zbrinjavanju. Imajući u vidu težinu problema, njegove kontinuirane negativne posljedice za oko 100.000 izbjeglica kojima je uskraćen povratak u njihov dom, najčešće u gradske sredine kao i

neuspjeh do sada vođenih pregovora i alternativnih mjera u svrhu zadovoljenja potreba oštećenih, nužno je da se pitanje oduzetih stanarskih prava u Republici Hrvatskoj konačno riješi na sveobuhvatan, pravičan i održiv način, polazeći pritom od Načela Ujedinjenih naroda o stambenom zbrinjavanju i povratu imovine raseljenim i izbjeglim osobama ("Pinheiro načela") i Rezolucije 1708 (2010) Parlamentarne Skupštine Savjeta Evrope od 28. januara 2010. o rješavanju pitanja imovine izbjeglica i raseljenih osoba.

Ova inicijativa obeshrabrila bi i napore da se konačno počne implementirati Aneks G Ugovora o pitanjima sukcesije, kojim se štite privatna svojina i stečena prava građana ili drugih pravnih lica SFRJ. Prošlo je deset godina od posljednje ratifikacije Sporazuma o sukcesiji 2004. godine, kada je to kao posljednja od država sukcesora učinila Republika Hrvatska, a da države sukcesori nisu preduzele mjere neophodne za efikasnu primjenu Aneksa G Sporazuma o sukcesiji. S obzirom da su Aneksom G ugovorena samo temeljna načela na kojima se zasnivaju pitanja sukcesije u odnosu na privatnu imovinu i stečena prava građana i drugih pravnih osoba, članom 4. Aneksa G države sukcesori su se obavezale da će preduzeti takve aktivnosti kojima će se osigurati efikasna primjena principa utvrđenih u Aneksu G, kao što su donošenje odgovarajućih zakonskih i podzakonskih akata, sklapanje međunarodnih ugovora i sl. Činjenica da je do zaključenja Ugovora o pitanjima sukcesije došlo nakon višegodišnjeg mukotrpnog pregovaranja i uz asistenciju i raznovrsne pritiske evropske i međunarodne zajednice, kao i činjenica da je prošla decenija a da države sukcesorka nisu ispunile svoje preuzete obaveze u vezi s primjenom Aneksa G upućuju na potrebu poduzimanja dodatnih inicijativa i aktivnosti, poput sazivanja zajedničke regionalne konferencije predstavnika nadležnih tijela država sukcesora, stručnjaka za imovinsko pravo i pitanja sukcesije, predstavnika nevladinih organizacija i izbjegličkih udruženja, predstavnika pravnih osoba – preduzeća, firmi, kompanija, koja će biti posvećena implementaciji Aneksa G Sporazuma o sukcesiji, uz naglašenu ulogu i aktivno učešće predstavnika evropske i međunarodne zajednice.

Ovo su samo neka od neriješenih izbjegličkih problema, zbog kojih bi prihvatanje navedene inicijative bilo preuranjeno i kontraproduktivno. U vezi s tim podsjećamo i na ranije slične inicijative hrvatskih vlasti da se što prije zatvori izbjeglički dosije i problemi izbjeglica gurnu pod tepih. Primjerice, godinu dana od usvajanja Sarajevske deklaracije, u januaru 2006. godine pokrenuta je inicijativa od strane nadležnog hrvatskog ministarstva da se do kraja 2006. godine "konačno zatvori pitanje povratka izbjeglica" odnosno „dovrši povratak izbjeglica“, dakle, da se okonča Sarajevski proces, koji suštinski nije bio niti započeo i koji je i danas aktuelan i oživotvoruje se i kroz petogodišnji regionalni program stambenog zbrinjavanja kojim bi se trebale riješiti stambene potrebe 27.000 najugroženijih izbjegličkih porodica u regiji, od kojih je čak 16.780 u Srbiji. Nesumnjivo da bi se ova inicijativa negativno odrazila na njegovu realizaciju, posebno u okolnostima nametanja dodatnih administrativnih procedura i barijera u pristupu stambenom zbrinjavanju i u uvjetima diskriminacije po nacionalnoj osnovi u pristupu pravu na dom u Republici Hrvatskoj.

U Novom Sadu, 20.03.2014.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG ODBORA

Bubalo Ratko, dipl.iur.